

NUORTEN ALKOHOLIN KÄYTTÖ LÄÄNEITTÄIN VUOSINA 1977-1987

Yksi alkoholipoliittisen keskustelun tunnusomaisia piirteitä on ollut pohdiskelu alkoholin saatavuuden ja alkoholin käytön vaihtelusta maan eri alueilla. Juomatapatutkimuksen mukaan pääkaupunkiseudulla asuvat - eritoten naiset - käyttivät alkoholia selvästi enemmän kuin muualla asuvat. Vastaavasti Vaasan läänissä kulutus oli poikkeuksellisen alhaista (Simpura & Lahti 1988; ks. myös Simpura & Österberg 1982; Koskikallio 1982).

Nuorten alkoholin käytön on havaittu lisääntyneen viime vuosien aikana (Ahlström & al. 1989). Nuorten alkoholin käyttö on myös yhtenäistynyt: sosiaalinen asema ei juuri erottele nuorten alkoholin käyttöä. Kaupunkilaisnuorten on havaittu juovan useammin kuin heidän maalla asuvat ikäoverinsa, mutta erot ovat olleet varsin vähäisiä (Rahkonen & al. 1987). Uudellamaalla ja erityisesti pääkaupunkiseudulla asuvien nuorten on kuitenkin todettu käyttäneen alkoholia useammin kuin muualla maassa asuvien nuorten (Karvonen & Rimpelä 1988; Karvonen 1988).

Tässä artikkelissa tarkastellaan, miltä alkoholikartta näyttää nuorten osalta eli vaihtelee nuorten alkoholin käyttö lääneittäin. Lisäksi tutkitaan nuorten alkoholin käytön muutosta lääneittäin 1970- ja 1980-luvun vaihteesta vuoteen 1987. Erityiskiinnostuksen kohteena on, onko myös nuorten alkoholin käyttö Vaasan läänissä poikkeuksellisen vähäistä. Koska vain vuotta 1987 koskevassa

aineistossa on riittävästi havaintoja, tarkastellaan erikseen vuoden 1987 aineiston avulla, kohdentuuko nuorten alkoholin käyttö läänien sisällä kaupungistumisasteen ja nuorten sosiaalisen aseman mukaan.

AINEISTO

Tutkimusaineistona on Nuorten terveystapatutkimuksessa vuodesta 1977 kahden vuoden välein aina helmikuussa kerätty 12-, 14-, 16- ja 18-vuotiaita edustava aineisto (Rimpelä & al. 1987). Koska 12-vuotiaiden alkoholin käyttö on hyvin harvinaista, tarkastelu on rajattu 14-18-vuotiaisiin. Vuosien 1977-1985 aineistot ovat läänitarkasteluun liian pieniä (vastanneiden määrä on ollut koko maassa 3 000-4 000). Tämän takia vuosien 1977, 1979 ja 1981 aineistot on yhdistetty, samoin vuosien 1983 ja 1985 aineistot. Koska kysely on toteutettu taloudellisista syistä vain suomenkielisenä, ei Ahvenanmaalla asuvia nuoria ole sisällytetty otokseen.

Vuonna 1987 Nuorten terveystapatutkimuksessa kerättiin lääneittäin rikastettu lisäotos 14-, 16- ja 18-vuotiaista. Näin kuhunkin lääniin saatiin 900-1 499 havaintoa. Vastausprosentit vaihtelivat lääneittäin 77 prosentin ja 88 prosentin välillä. Vastanneiden osuus oli pienin Uudenmaan ja Vaasan lääneissä ja suurin Kuopion ja Mikkelin lääneissä (aineis-

Taulukko 1. Raittiit 14–18-vuotiaat sukupuolen ja läänin mukaan 1977–1987, %

	pojat			tytöt		
	1977–81	1983–85	1987	1977–81	1983–85	1987
Uudenmaan lääni	20*	18*	23*	21*	18*	16*
Turun ja Porin lääni	25	25	26	27	23	22
Hämeen lääni	27	24	21*	24	28	20
Kymen lääni	33	30	23	27	20*	19
Mikkelin lääni	30	31	24	33	23	20
Pohjois-Karjalan lääni	30	30	30	29	27	25
Kuopion lääni	30	37*	32*	36*	26	24
Keski-Suomen lääni	38*	30	29	28	30	24
Vaasan lääni	31	28	28	30	32*	26
Oulun lääni	38*	32*	32*	35*	36*	29*
Lapin lääni	22*	22	27	24	27	21
Koko maa	28	26	27	27	25	22
N	4 163	3 377	5 297	4 231	3 874	5 983

* $p < 0.05$. Testaus: lääni vs. muu maa.

tosta tarkemmin ks. Karvonen & al. 1991). Vaasan läänin alhainen vastausprosentti johtuneekin ainakin osaksi siitä, että kysely voitiin toteuttaa vain suomenkielisenä. Uusmaalaiset lienevät yleensä haluttomampia vastamaan kuin muut, sillä muita läänejä pienempi vastanneiden osuus on tuttu muistakin tutkimuksista (vrt. Lahti 1990). Vastausprosentti laski iän karttuessa, ja tytöt vastasivat kaikissa lääneissä useammin kuin pojat. Aikaisemmin on verrattu uusmaalaiden ja muualla maassa asuvien nuorten alkoholin käyttöä (Karvonen & Rimpelä 1988).

Nuurilta on tiedusteltu vuodesta 1977 lähtien alkoholin käytön tiheyttä ja vuodesta 1981 lähtien alkoholin humalakäyttöä. Raittiiksi on määritelty ne nuoret, jotka ovat ilmoittaneet, että he eivät käytä alkoholia (kysymyksistä tarkemmin ks. Rimpelä & al. 1987). Alkoholin käytön tiheyttä ja humalakäytön yleisyyttä lääneissä on khin neliö -testillä verrattu muun maan keskiarvoon. Lisäksi testattiin alkoholin käytön muutosten lineaarisuutta

ajassa. Alkoholin käyttötapojen yhteyttä kaupungistumisasteeseen (kaupunki–maaseutu) ja sosiaaliseen asemaan (lukiolaiset, muissa oppilaitoksissa olevat ja koulunkäyntinsä lopettaneet) kussakin läänissä testattiin niin ikään khin neliö -testillä.

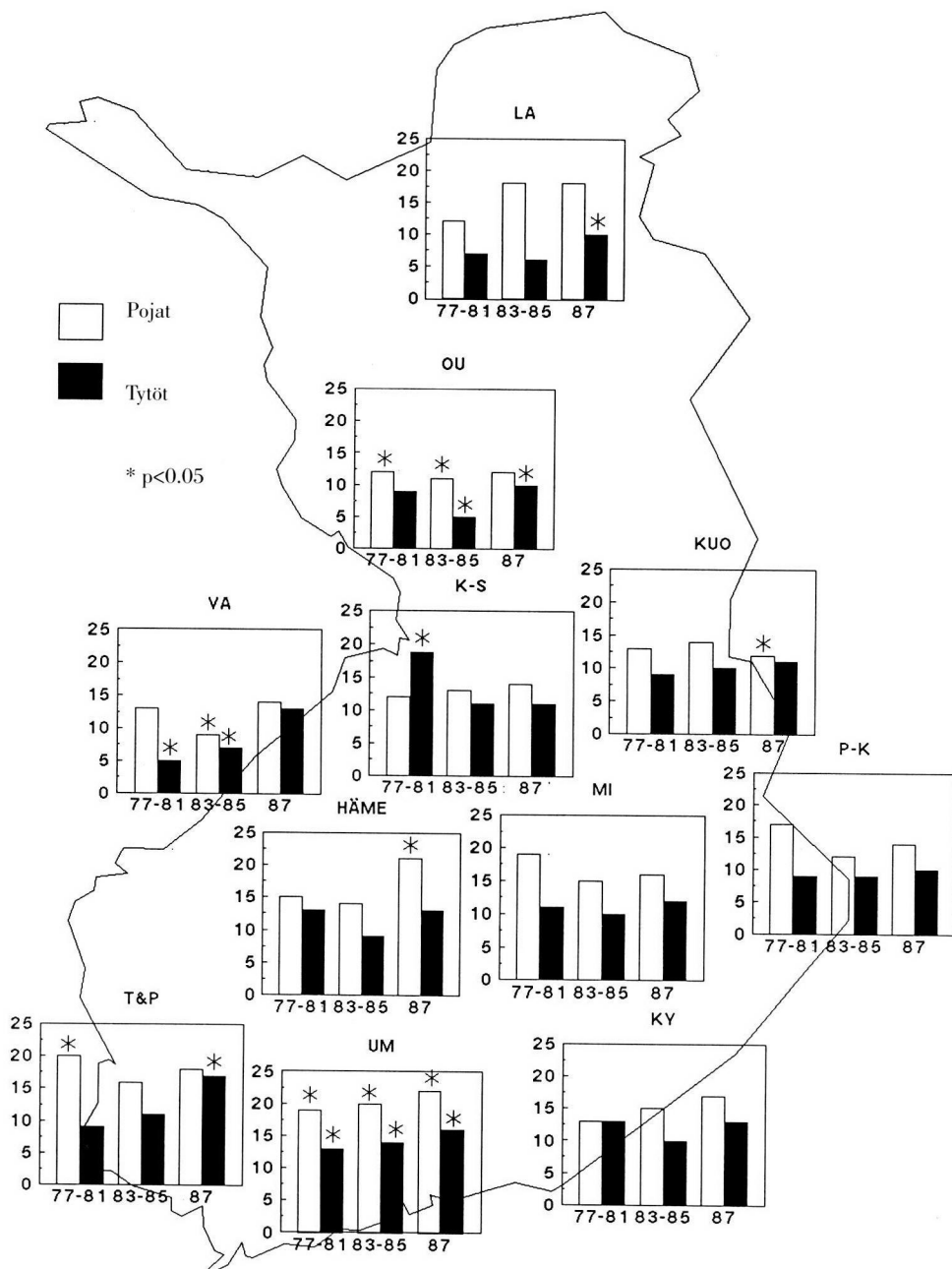
NUORTEN ALKOHOLIKARTTA VUOSINA 1977–1987

RAITTIIT

Raittiiden osuus ei poikien keskuudessa oleellisesti muuttunut koko maassa 70-luvun lopulta 80-luvun lopulle (taulukko 1). Vastavasti useimmissa lääneissä raittiita oli 70-luvun vaihteessa yhtä suuri osuus kuin 80-luvun loppupuolella.

Myös raittiuskartassa tapahtui verraten vähän muutoksia tarkastelujakson aikana. Raittiita oli muuta maata vähemmän Uudenmaan poikien keskuudessa ja keskimääräistä

Kuvio 1. Vähintään kerran viikossa alkoholia käyttäneet 14–18-vuotiaat sukupuolen ja läänin mukaan 1977–1987, %

UM = Uudenmaan lääni	MI = Mikkelin lääni	VA = Vaasan lääni
T&P = Turun ja Porin lääni	P-K = Pohjois-Karjalan lääni	OU = Oulun lääni
HÄME = Hämeen lääni	KUO = Kuopion lääni	LA = Lapin lääni
KY = Kymen lääni	K-S = Keski-Suomen lääni	

Tilastollisesti merkitsevä (p<0.05) ero muun maan keskiarvoon on kuvattu tähdin.

Taulukko 2. Vähintään kerran kuukaudessa itsensä tosi humalaan juoneet alkoholia käyttävät 14–18-vuotiaat sukupuolen ja läänin mukaan 1983–1987, %

	pojat		tytöt	
	1983–85	1987	1983–85	1987
Uudenmaan lääni	20	30	11	19
Turun ja Porin lääni	16	30	10	19
Hämeen lääni	19	33*	9	16
Kymen lääni	22	30	10	20
Mikkelin lääni	19	23*	11	14
Pohjois-Karjalan lääni	14	27	12	15
Kuopion lääni	22	27	8	18
Keski-Suomen lääni	18	28	11	15
Vaasan lääni	18	26	13	19
Oulun lääni	17	26	10	18
Lapin lääni	20	30	10	17
Koko maa	19	28	11	17
N	2 495	3 890	2 889	4 667

* $p < 0.05$. Testaus: lääni vs. muu maa.

enemmän Oulun ja 80-luvun keskivaiheilta lähtien myös Kuopion poikien keskuudessa.

Suurin muutos oli Hämeen ja Keski-Suomen läänien poikien raittiuden väheneminen. Raittius oli Hämeessä vielä 80-luvun alkupuoliskolla maan keskitasoa, mutta vuonna 1987 jo selvästi harvinaisempaa. Keski-Suomen lääni puolestaan lähestyi maan keskitasoa 80-luvun lopulle tultaessa. Raittius väheni lisäksi Kymen läänissä koko 80-luvun, mutta ei poikennut keskimääräisestä.

Tyttöjen raittius väheni koko 80-luvun. Raittiit vähenivät tilastollisesti merkitsevästi kuitenkin vain Uudenmaan, Kymen, Mikkelin, Kuopion ja Oulun läänissä.

Muutokset eivät juuri näkyneet raittiuskartalla, sillä vuonna 1987 kartta oli hyvin samannäköinen kuin 70-luvun lopulla: molempina ajanjaksoina raittiita tyttöjä oli keskimääräistä vähemmän Uudenmaan läänissä ja enemmän Oulun läänissä. Vielä vuosina 1977–81 raittius oli tavanomaista yleisempää

myös Kuopion läänissä, mutta 80-luvulla tapahtunut raittiuden väheneminen toi Kuopionkin tytöt maan keskitasolle.

ERI LÄÄNIEN KOSTEUS

Poikien alkoholinkäyttötiheys ei käytännössä muuttunut 80-luvulla (kuvio 1). Uudellamaalla juominen oli tiheämpää kuin muualla maassa koko 80-luvun. Suurin muutos juomakartalla oli viikoittain juovien osuuden kasvu 80-luvun loppua kohti Hämeen läänissä. Vuonna 1987 alkoholin käyttö oli keskimääräistä yleisempää juuri Hämeen ja Uudenmaan läänien poikien keskuudessa. Alkoholin käyttö yleistyi myös Lapin läänissä vuosina 1977–85.

Muuten poikien alkoholikartta oli tasainen satunnaisia poikkeuksia lukuun ottamatta. 80-luvun alussa alkoholin käyttö oli Oulun läänissä keskimääräistä harvinaisempaa ja

Taulukko 3. Vähintään kerran viikossa alkoholia käyttäneet 14–18-vuotiaat sukupuolen ja asuinpaikan kaupungistumisen mukaan lääneittäin 1987, %

	pojat		tytöt	
	kaupunki	maaseutu	kaupunki	maaseutu
Uudenmaan lääni	22	20	17	14
Turun ja Porin lääni	16	20	18	15
Hämeen lääni	23	18	14	12
Kymen lääni	19	15	13	14
Mikkelin lääni	14	17	12	13
Pohjois-Karjalan lääni	15	14	8	11
Kuopion lääni	10	13	9	14
Keski-Suomen lääni	19	11*	14	10
Vaasan lääni	14	14	14	12
Oulun lääni	13	12	12	9
Lapin lääni	21	15	11	9
Koko maa	18	15	13	12
N	2 721	2 576	3 155	2 828

* $p < 0.05$. Testaus: kaupunki vs. maaseutu, lääneittäin.

Turun ja Porin läänissä tavanomaista yleisempää, mutta vuonna 1987 kumpikaan lääni ei enää poikennut merkittävästi keskimääräisestä. Sen sijaan Kuopion läänissä juotiin tällöin vähemmän kuin muualla maassa.

Myös tyttöjen alkoholin käytössä lääneittäiset muutokset olivat vähäisiä. Vielä 80-luvun vaihteessa Vaasan läänin tytöt joivat muuta maata vähäisemmin, mutta alkoholin käyttö yleistyi 80-luvun loppua kohti siten, että vuonna 1987 läänin tytöistä joi yhtä suuri osuus kuin koko maassa keskimäärin. Juominen yleistyi myös Turun ja Porin läänin tyttöjen keskuudessa maan keskitasolta muuta maata yleisemmäksi vuonna 1987.

Juominen väheni 80-luvulla Keski-Suomen läänissä, jossa tytöt joivat vielä 80-luvun vaihteessa selvästi muuta maata tiheämmin. Suuri poikkeama lienee satunnaisvirhe, sillä myöhemmin juomistiheys oli maan keskitasoa.

Myös Uudenmaan läänin tytöt joivat muita

tyttöjä useammin koko 80-luvun. Vuonna 1987 Oulun ja Lapin läänin tytöt erottuivat muista: viikoittain juovien osuus oli heidän keskuudessaan pienin.

ALKOHOLIN HUMALAKÄYTTÖ

Alkoholin humalakäyttö yleistyi lähes jokaisessa läänissä 80-luvun lopulle tultaessa sekä tyttöjen että poikien keskuudessa (taulukko 2). Poikien keskuudessa Mikkelin, Kuopion ja Lapin lääneissä ja tyttöjen keskuudessa Pohjois-Karjalan ja Keski-Suomen lääneissä humalakäyttö oli kuitenkin yhtä yleistä 80-luvun puolivälissä kuin vuonna 1987.

Myös läänien väliset erot olivat vähäisiä molempina ajanjaksoina. Humalakäyttö oli vuonna 1987 muuta maata yleisempää vain Hämeen läänin poikien ja muuta maata vähäisempää Mikkelin läänin poikien keskuudessa.

NUORTEN ALKOHOLIN KÄYTTÖ LÄÄNEITTÄIN VUONNA 1987

KAUPUNGISTUMISASTE

Keväällä 1987 kaupunkilaisnuorista oli alkoholia käyttänyt vähintään kerran viikossa useampi kuin maaseudulla asuvista (taulukko 3). Ero oli tilastollisesti merkitsevä kuitenkin vain Keski-Suomen läänin poikien keskuudessa. Myös alkoholin humalakäyttö oli kaupungissa ja maaseudulla lähes yhtä yleistä.

Asuinalueittain tarkasteltuna yleiskuva alkoholin käytöstä kuitenkin hieman muuttuu. Esimerkiksi Lapin läänin kaupungeissa asuvat pojat joivat lähes yhtä tiheästi kuin Uudenmaan ja Hämeen kaupungeissa asuvat pojat. Lapin maaseudulla asuvat käyttivät alkoholia kuitenkin harvemmin kuin Etelä-Suomen maaseudun nuoret. Poikien keskuudessa kaupunkilaisten ja maalaisten juomistihyydet erosivat selvemmin kuin tyttöjen keskuudessa.

SOSIAALINEN ASEMA

Alkoholin käyttö oli sitä vähäisempää, mitä korkeampi nuoren sosiaalinen asema oli. Kaikissa lääneissä lukiolaiset käyttivät alkoholia vähemmän ja joivat itsensä humalaan harvemmin kuin muussa koulussa opiskelevat ja koulunsa lopettaneet (kuvio 2). Poikien keskuudessa humalakäytön yhteys sosiaaliseen asemaan oli tilastollisesti merkitsevä Uudenmaan, Hämeen, Kymen, Mikkelin, Keski-Suomen ja Lapin lääneissä. Muissakin lääneissä, lukuun ottamatta Pohjois-Karjalan läänin, humalakäyttö tihentyi sosiaalisen aseman laskiessa. Suurimmillaan sosiaaliryhmien väliset erot olivat Lapin ja Etelä-Suomen läänien poikien keskuudessa.

Tyttöjen keskuudessa humalakäyttö oli merkitsevästi yhteydessä sosiaaliseen asemaan Turun ja Porin, Kymen, Keski-Suomen ja Vaasan lääneissä. Muuallakin tiheästi hu-

maltuvien osuus oli johdonmukaisesti vähäisintä lukiolaisten keskuudessa. Sen sijaan muussa koulussa opiskelevien ja koulun lopettaneiden väliset erot olivat vähemmän systemaattisia.

POHDINTA

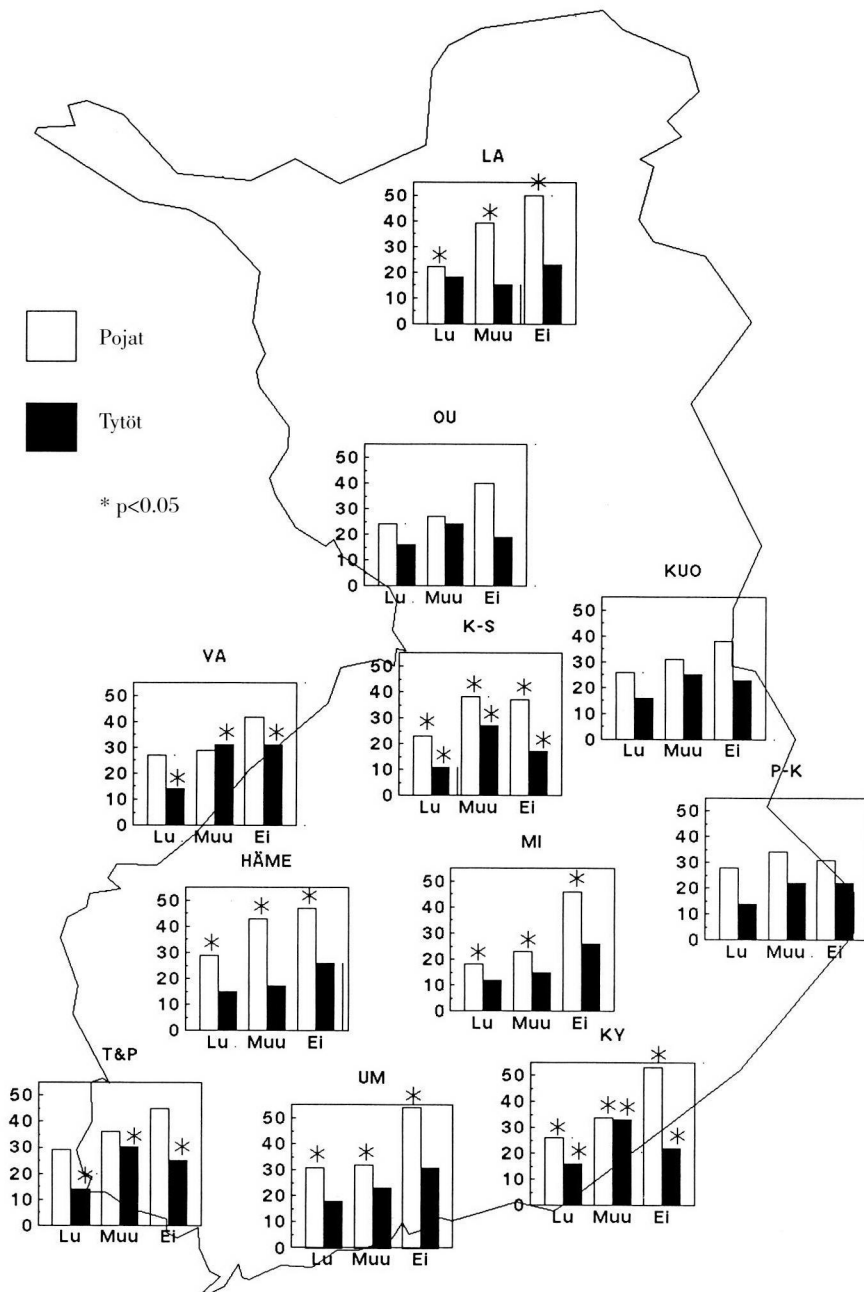
Tutkimuksen aineisto kerättiin postikyselynä, jossa vastaamisaktiivisuus vaihteli lääneittäin. Vaasan läänin suomenruotsalaisten vastaamatta jättäminen saattaa vaikuttaa läänin alkoholin käytön yleisyydestä saatuun kuvaan. Äidinkielenään ruotsia puhuvien nuorten alkoholinkäyttötavoista ei kuitenkaan ole tietoja käytettävissä. Myös Uudenmaan läänin vastausprosentti oli muita alhaisempi. Vastaamatta jättäneiden keskuudessa on todettu olevan enemmän alkoholia käyttäviä kuin vastanneiden keskuudessa (Ahlström & al. 1979), joten alkoholin käyttö lienee Uudellamaalla etenkin poikien keskuudessa yleisempää kuin tämän tutkimuksen perusteella voisi olettaa.

Läänien väliseen vertailuun aineisto soveltuu hyvin. Syntymäpäiviin perustuva otanta takaa sen, että kunkin läänin vastanneet ovat mahdollisimman samanikäisiä. Vertailtaessa nuoria tämä on tärkeää, sillä alkoholin käyttö yleistyy 14–18 vuoden iässä nopeasti (ks. esim. Rahkonen & al. 1987). Lisäksi kunkin läänin otos oli verraten suuri (n. 1 000 nuorta), joten aineiston osittaminen vielä läänien sisällä oli mahdollista.

Kokonaisuutena nuorten alkoholin käytön lääneittäiset erot olivat verrattain pieniä, joskin samansuuntaisia kuin aikuisilla. Alkoholin käyttö keskittyi Etelä- ja Lounais-Suomeen ja on vähäisempää Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Verrattuna aikuisiin nuorten alkoholikartalla oli yksi kiinnostava poikkeus. Aikuisilla Vaasan lääni poikkesi ainakin vielä vuonna 1984 muusta maasta vähäisen alkoholin käytön vuoksi, mutta läänin nuorten alkoholin

Kuvio 2. Vähintään kerran kuukaudessa itsensä tosi humalaan juoneet 16–18-vuotiaat sosiaalisen aseman mukaan lääneittäin vuonna 1987 (vain alkoholia käyttäneet), %

UM = Uudenmaan lääni MI = Mikkelin lääni VA = Vaasan lääni
 T&P = Turun ja Porin lääni P-K = Pohjois-Karjalan lääni OU = Oulun lääni
 HÄME = Hämeen lääni KUO = Kuopion lääni LA = Lapin lääni
 KY = Kymen lääni K-S = Keski-Suomen lääni

Sosiaalisen aseman ja alkoholin käytön välinen tilastollisesti merkitsevä yhteys (p<0.05) on kuvattu tähdin.

käyttö oli suurin piirtein yhtä yleistä kuin muualla maassa.

Tässä suhteessa Vaasan läänissä on tapahtunut muutoksia. Vielä 80-luvun alkupuolella ja keskivaiheilla alkoholin käyttö oli tyttöjen keskuudessa vähäisempää kuin muualla maassa ja vuosina 1983–85 myös poikien keskuudessa. Sen sijaan 80-luvun lopulle tultaessa raittius, alkoholin käyttö ja humaläkäyttö olivat Vaasan läänissä yhtä yleisiä kuin muuallakin maassa. Perinteisesti Vaasan läänin juomatapoja on selitetty alueen vahvalla uskonnollisuudella, joka nyt nuorten keskuudessa saattaa olla murtumassa liberalisoituvan alkoholipolitiikan ja -asenneilmaston paineessa. Erityisesti tyttöjen alkoholin käyttö näyttää yleistyneen. Mikäli tämä kehityskulku jatkuu, Vaasan lääni saattaa vaihtaa paikkaa myös aikuisten alkoholikartalla.

Toinen nuorten alkoholikartan ominaispiirre oli Uudenmaan läänin kosteus. Tulos on tuttu aiemmista tutkimuksista: sekä nuorilla että aikuisilla etenkin pääkaupunkiseutu erottuu muusta maasta alkoholin käytön yleisyyden vuoksi (Karvonen 1988; Simpura & Lahti 1988).

Oulun lääni erottui nuorten keskuudessa vähäisen alkoholin käytön ja vankan raittiuden alueena, mikä sekin vastaa aikuisten alkoholikarttaa sikäli, että aikuisten keskuudessa alkoholin käyttö on vähäistä Vaasan läänin lisäksi myös Oulun läänissä (Simpura & Österberg 1982). Tulos selittyy uskonnollisuudesta ja saatavuuden rajoituksista. Nuorten suosimasta keskioluesta kuivia kuntia oli vielä 80-luvun lopulla läänissä runsaasti (Koskinen 1990). Saatavuus tuskin selittää kokonaan nuorten juomakulttuuria läänissä, sillä myös Vaasan läänissä kuivia kuntia oli runsaasti. Myös käyttövarojen puute on yhdistetty vähäiseen alkoholin käyttöön. Oulun lää-

nissä nuorilla oli kuitenkin rahaa käytettävissä saman verran kuin muualla maassa keskimäärin (Karvonen & al. 1991).

Alkoholin käyttö ei kohdentunut kaupungistumisasteen mukaan. Sen sijaan sosiaalinen asema erotteli nuoret alkoholin käytön suhteen vielä läänien sisälläkin. Vaikka nuorten koulutustaso Etelä-Suomessa on parempi, läänien väliset erot eivät selittyneet sosiaaliryhmien osuuksien eroista: Uudellamaalla, jossa alkoholia käytettiin runsaasti, myös ylimmän sosiaaliryhmän nuoret joivat paljon verrattuna kuivempien läänien lukiolaisiin.

Alimman sosiaaliryhmän nuorten keskuudessa alkoholia koskeva normisto tuntui koko maassa olevan perinteinen: humalajuominen oli poikien keskuudessa yleistä ja sukupuolten väliset erot alkoholin käytössä suuret.

Tavanomaisista sosioekonomisista taustatekijöistä nuoren oma sosiaalinen asema tuntuu erottelevan elämäntyylejä, ja siis myös alkoholin käyttöä, parhaiten. Asuinpaikan kaupungistumisaste on menettämässä merkitystään tässä suhteessa. Tässä tutkimuksessa ei tosin näkynyt merkkejä lääneittäisten erojen kaventumisesta, mutta verrattuna sosiaalisen aseman mukaisiin eroihin olivat läänien väliset erot siksi pieniä, että voidaan puhua yhteisestä juomatavasta. Tästä on esimerkkinä humaläkäytön yhdenmukaisuus kaikissa lääneissä. On ilmeistä, että alkoholin käytössä 80-luvulla tapahtuneet muutokset eivät Suomessa ankkuroidu asuinalueeseen, kuten eivät Yhdysvalloissakaan (vrt. Hilton 1988).

Muutoksen kollektiivista luonnetta korostaa sekin, että koulutuksen pidentyminen ei ole näkynyt alkoholin käytön vähentymisenä, kuten olettaisi (Rahkonen & al. 1987). Alkoholin käyttö on tosin yleistynyt nopeimmin alimman sosiaaliryhmän nuorten joukossa.

KIRJALLISUUS

Ahlström, Salme & Eskola, Arja & Honkala, Eino & Kannas, Lasse & Laakso, Lauri & Paronen, Ola-

vi & Rajala, Matti & Rimpelä, Matti & Telama, Risto: Nuorten terveystapatutkimus. Tutkimusohjelman lähtökohdat ja toteutus. Kansanterveystie-

teen julkaisuja M48/79. Tampere 1979

Ahlström, Salme & Rimpelä, Arja & Rimpelä, Matti & Pykäri, Päivi: Nuoret ja alkoholi 1973–1989. Nuorten terveystapatutkimus. Julkaisuja 3/1989. Helsingin yliopiston kansanterveystieteen laitos. Tampere: Kirjapaino R. K. Virtanen, 1989

Hilton, Michael E.: Regional diversity in United States' drinking practices. *British Journal of Addiction* 83 (1988), 519–532

Karvonen, Sakari: Kaupungistuminen ja nautintoaineiden käyttö nuorilla. S. 103–111. Terveyskasvatustutkimuksen vuosikirja 1988. Lääkintöhallituksen julkaisuja. Sarja Tutkimukset 8/1988. Jyväskylä 1988

Karvonen, Sakari & Rimpelä, Matti: Nuorten terveystottumukset Uudenmaan läänissä – tupakointi ja alkoholin käyttö 1977–87. Uudenmaan lääninhallituksen julkaisusarja 1988:1

Karvonen, Sakari & Rimpelä, Matti & Rimpelä, Arja: Nuorten terveystottumusten muutokset lääneittäin 1977–1987. Käsikirjoitus 1991

Koskikallio, Ilpo: Kuka kuluttaa Lapin alkoholia? Tutkimusseloste n:o 156. Helsinki: Alkoholi-

poliittinen tutkimuslaitos, 1982

Koskinen, Tellervo: Tiedonanto. Oy Alko Ab, myyntiosasto, 1990

Lahti, Marja-Leena: Juomatapojen alueellinen vaihtelu Suomessa vuonna 1984. Julkaisematon pro gradu -työ. Helsingin yliopisto, sosiologian laitos, 1990

Rahkonen, Ossi & Ahlström, Salme & Rimpelä, Matti: Nuorten alkoholin käyttö vuosina 1973–1987. *Alkoholipolitiikka* 52 (1987): 6, 292–302

Rimpelä, Matti & Rimpelä, Arja & Karvonen, Sakari & Siivola, Matti & Rahkonen, Ossi & Kontula, Osmo: Nuorten terveystottumusten muutokset 1977–1987. Lääkintöhallituksen julkaisuja. Sarja Tutkimukset 7/1987. Helsinki: Lääkintöhallitus, 1987

Simpura, Jussi & Lahti, Marja-Leena: Juomatapojen alueellinen vaihtelu Suomessa vuonna 1984. *Alkoholipolitiikka* 53 (1988): 2, 114–121

Simpura, Jussi & Österberg, Esa: Juomatapojen alueelliset erot Suomessa vuonna 1979. *Alkoholipolitiikka* 47 (1982): 4, 235–246.

ENGLISH SUMMARY

Sakari Karvonen & Salme Ahlström & Ossi Rahkonen: Adolescents' alcohol consumption by province in 1977–87 (Nuorten alkoholin käyttö lääneittäin vuosina 1977–1987)

During the last few years, there has been a marked increase in the consumption of alcohol by Finnish adolescents. Here, we monitor changes in adolescents' consumption of alcohol in the 11 provinces of Finland from 1977 to 1987. The province of Vaasa is of special interest: as alcohol consumption is exceptionally low among adults in the region, we undertook to establish whether the same holds true for adolescents. Additionally, provincial differences in alcohol consumption in 1987 were analysed for different social classes and by the level of urbanization.

Changes were studied by comparing three sets of data. The Adolescent Health and Lifestyle Survey data from 1977, '79 and '81 were pooled, as were data from 1983 and '85. The data from 1987 were

enlarged so that drinking behaviour in each province could be analyzed separately. Drinking patterns were measured by the rate of abstinence, the number of weekly alcohol users and the number of heavy drinkers among 14, 16, and 18-year-olds.

The map for alcohol consumption by Finnish adolescents largely corresponds to that for adults. Uusimaa was a wetter and Oulu a drier province than the rest of the country throughout the 1980s, both among adolescents and adults. Contrary to expectations, adolescent drinking patterns in the province of Vaasa did not differ from those in the rest of the country.

Drinking was not related to the level of urbanization in any of the provinces. Use of alcohol was, however, heavier and more frequent in the lower social classes in most provinces. Nevertheless, trends in the consumption of alcohol were not anchored by region or social class. This study suggests that the increase in drinking in the second half of the 1980s is of a collective nature.